

การรายงานข่าวคอร์รัปชัน : ผู้สื่อข่าวจัดการกับอุปสรรคอย่างไร

REPORTING CORRUPTION: HOW JOURNALISTS MANAGE CHALLENGES

อนุรัจจ์ มณีพันธุ์ 5538604 HPHR/M

ศศ.ม. (สิทธิมนุษยชน)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ไม้มิเกล จอร์ช เฮเซส, Ph.D., แมทธิว โคลแลนด์, Ph.D., เซลี แบร์รี, Ph.D.

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาวิธีการที่ผู้สื่อข่าวจัดการกับอุปสรรคในการทำข่าวคอร์รัปชันซึ่งบั่นทอนประเทศชาติทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม คำถามวิจัยคือ ๑) อะไรคืออุปสรรคสำหรับสื่อไทยในการสืบสวนกรณีคอร์รัปชัน? ๒) สื่อไทยจัดการกับอุปสรรคเหล่านี้ได้อย่างไร? การวิจัยมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์อุปสรรคและความยากลำบากในการรายงานข่าวการทุจริต ซึ่งรวมถึงการเข้าถึงข้อเท็จจริง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ข้อจำกัดทางด้านธุรกิจและกฎหมาย ประเมินการจัดการกับอุปสรรค และบ่งชี้ว่าสถานการณ์สื่อที่กำลังเปลี่ยนแปลงมีผลต่อการรายงานข่าวการทุจริตคอร์รัปชันอย่างไร ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สื่อข่าว ๑๔ คน ที่มีประสบการณ์แตกต่างหลากหลาย และเพื่อความความสมบูรณ์ครบถ้วน ยังครอบคลุมถึงผู้บริหารสื่อ นักวิชาการ นักกฎหมาย และผู้เชี่ยวชาญในเรื่องคอร์รัปชัน โดยให้ผู้สื่อข่าวตอบคำถามสมมติ ๑๐ ข้อ ซึ่งหลายข้อมาจากกรณีที่เป็นเรื่องจริง หลังจากนั้น มีการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวอีกครั้ง เพื่อยืนยันข้อมูลที่ได้รับในรอบแรก จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่า ในสถานการณ์สื่อปัจจุบันที่ข้อมูลจำนวนมากหาได้ง่าย ทำให้ผู้สื่อข่าวส่วนใหญ่กลายเป็นผู้ตรวจสอบข้อมูลมากกว่าผู้เสาะหาข้อมูล ขณะเดียวกันผู้วิจัยพบว่าการเข้าถึงข้อเท็จจริงเป็นเรื่องยากกว่าการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และผู้สื่อข่าวชอบใช้ช่องทางการหาข้อมูลผ่านความสัมพันธ์ส่วนตัว มากกว่าช่องทางผ่านพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการซึ่งมีขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อน อย่างไรก็ตามเนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการใช้จ่ายของรัฐมีความจำเป็นต่อการปราบปรามคอร์รัปชันและการรายงานข่าวคอร์รัปชัน ผู้สื่อข่าวหลายคนเห็นด้วยว่าควรมีการปรับปรุงพ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารราชการ การวิจัยยังพบว่าสถาบันทหารและสถาบันสงฆ์มีอุปสรรคมากที่สุดสำหรับผู้สื่อข่าวในการตรวจสอบความไม่ชอบมาพากล นอกจากนี้ ระบบอุปถัมภ์ซึ่งฝังรากลึกในสังคมไทยเป็นทั้งเหตุแห่งคอร์รัปชัน และอุปสรรคต่อการทำงานของนักข่าวซึ่งจำเป็นต้องสร้างแหล่งข่าวแต่ในเวลาเดียวกันก็ต้องรักษาระยะห่างจากเรื่องที่เป็นข่าว อุปสรรคอื่นๆ ได้แก่ รูปแบบที่หลากหลายของคอร์รัปชัน การขาดความเข้าใจที่เพียงพอในรูปแบบเหล่านี้ และมุมมองที่คับแคบเกี่ยวกับคอร์รัปชัน ประวัติศาสตร์อันยาวนานที่มีการปกปิดองโดยรัฐบาลทหารซึ่งจำกัดขอบเขตของเสรีภาพ เป็นอุปสรรคต่อการรายงานข่าวโดยทั่วไป ดังเช่นการรัฐประหารเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ซึ่งจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชน